

Кузьменко Б.В.

*студент групи Ю-04 юридичного факультету
Сумського державного університету*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ АУДІО ТА ЗАПИСУ З АВТОМОБІЛЬНОГО ВІДЕОРЕЄСТРАТОРА ЯК ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

В теорії і практиці кримінального процесу тема доказування є однією із найважливіших. Це пояснюється тим, що під час кримінального судочинства розглядаються справи, які вирішують долю людини. І від того, на скільки точно, повно буде досліджено всі матеріали справи, від того, чи буде додержано вимог закону, залежатиме правильність рішення суду. Це має дуже важливе значення, оскільки основним завданням кримінального судочинства є дотримання всіх вимог закону для того, щоб кожен, хто скоїв злочин, був притягнутий до відповідальності і жоден невинуватий не був покараним.

На всіх стадіях розвитку юриспруденції доказам та доказуванню приділялася значна роль. Дана проблема досліджувалася минулими і сучасними вітчизняними та зарубіжними науковцями. Однак сучасний кримінально–процесуальний кодекс України має чималу кількість прогалин. Зокрема у ньому не міститься самого визначення поняття доказування, через що у науковців існують різні точки зору щодо цього. Все це зумовлює актуальність вибраної мною теми. Розглянемо чи може бути використаний як доказ у суді відеозапис з відео реєстратора, який став досить популярним.

Відеозаписи з відеореєстратора допомагають з'ясувати істину в разі дорожньо–транспортної пригоди, а також у спірних ситуаціях із іншими автомобілістами та працівниками. Як правило, відеореєстратори кріпляться у салоні машини і через лобове скло знімають на відео зображення руху автомобіля [4].

Засоби масової інформації повідомляють, що відеореєстратори допомагають розкривати злочини, а також захищають водіїв, які виконують вимоги Правил дорожнього руху, від випадків необґрунтованого притягнення до відповідальності у разі дорожньо–транспортної пригоди, безпідставного звинувачення з боку інспекторів ДАІ, від різного роду шахраїв на дорозі тощо.

Встановивши автомобільний відеореєстратор, власник авто забезпечує в деякому сенсі свою безпеку. Від дорожньо–транспортних пригод наявність приладу, звичайно, не застрахує, але, якщо щось трапиться – його записи допоможуть розібратися в події і в разі необхідності встановити справжнього винуватця аварії. При цьому, у процесуальному законодавстві відсутні норми

щодо обов'язковості використання записів відеореєстратора як допустимих доказів у кримінальному та судовому провадженні.

Тобто немає чітких законодавчих гарантій, що записи відеореєстратора не буде визнано недопустимими доказами. Недопустимими доказами є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих [Конституцією](#) та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

Все більше з'являється конфліктних ситуацій, коли працівники Державтоінспекції всупереч положень низки законодавчих актів намагаються перешкоджати водіям здійснювати відеозапис свого спілкування з інспектором, який знаходиться при виконанні службових обов'язків.

В цій ситуації, видається за необхідне введення на законодавчому рівні права водія обладнати автомобіль відеореєстратором та використовувати його під час експлуатації автомобіля, а також внесення до Кримінального процесуального кодексу змін, щодо обов'язковості використання записів відеореєстратора у кримінальному провадженні як допустимих доказів.

Проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання відеореєстратора під час експлуатації автомобіля" розроблено із власної ініціативи та з метою створення умов для наявності чітких аргументів та доказів при встановленні винуватців дорожньо-транспортних пригод, зменшення випадків неналежної поведінки інспекторів департаменту державної автомобільної інспекції, підвищення дисциплінованості та загальної безпеки учасників дорожнього руху [4].

Проектом передбачено частину першу статті 16 Закону України "Про дорожній рух" доповнити новим абзацом, відповідно до якого до прав водія додатково віднести використання ним відеореєстратора під час експлуатації автомобіля.

Для гарантованого використання у кримінальному провадженні записів відеореєстратора частину другу статті 99 Кримінального процесуального кодексу України необхідно доповнити новим абзацом, відповідно до якого відеозаписи автомобільного відеореєстратора за умови наявності в них відомостей, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, вважаються документами та можуть використовуватися в кримінальному провадженні як допустимі докази [4].

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють зазначене питання є:

- Конституція України;
- Закон України "Про дорожній рух";
- Кодекс України про адміністративні правопорушення;
- Кримінальний процесуальний кодекс України;
- постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 "Про Правила дорожнього руху" та інші нормативно–правові акти.

Не менш актуальним є питання щодо використання аудіозапису як доказу в кримінальному провадженні. Звинувачення у скоєнні злочину не може ґрунтуватися на даних, отриманих без дотримання Конституції або з порушенням законів. Щодо даного питання виникає чимало запитань. Чи може тепер запис із кафе стати доказом у суді? Або чи може бути доказом, наприклад, аудіозапис, зроблений студентом під час вимагання неправомірної вигоди викладачем? Прикладів багато.

Основний закон держави зазначає, що обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним шляхом, а також на припущеннях. Розглянемо деякі думки осіб щодо питання допустимості доказів у кримінальному процесі [1, ч.3 ст.62].

Олег Березюк, президент Українського юридичного товариства з даного питання говорить, що якщо порушується процедура отримання доказів, визначена законом, тоді обвинувачення є незаконними. Коли держава без санкції суду веде відеоспостереження за громадянином або без кримінальної справи починає проводити оперативно-розшукові заходи щодо нього, то, звичайно, отримані дані не можуть бути доказом у суді. Що стосується камер відеоспостереження, які знаходяться на території приватних суб'єктів підприємницької діяльності, чи приватних дій приватної особи, коли вона зафіксувала, як чиновник отримав хабара, то ці речі мають бути визнані доказами. Вони не є такими, що здобуті незаконним шляхом [3]. Ігор Коліушко, голова Центру політико–правових реформ проаналізував поняття допустимих і недопустимих методів збору доказів, які, як правило, визначається в усіх країнах у процесуальному законодавстві. З метою захисту прав людини не допускається збір і використання в суді інформації чи доказів, отриманих незаконним шляхом. Проте що значить незаконним шляхом? Якщо при цьому порушувалося законодавство, порушувались чийсь права–звичайно, це недопустимий шлях. Такі докази не повинні застосовуватися в суді. Але коли мова йде про інформацію, зібрану без порушення прав людини, наприклад, на камеру, про встановлення якої всі знають, на існування якої є згода суспільства, без сумніву, така інформація повинна прийматися судом [3].

Що ж до відеозаписів із банків чи магазинів (або інших публічних місць), чи знятого на відео чиновника, суд повинен з'ясувати, законно чи ні проведено такий відеозапис. Наприклад, якщо в банку відеоспостереження провадили з дотриманням вимог закону, то такий відеозапис можна долучити до справи як належний і допустимий засіб доказування.

Віталій Бівалькевич, голова обласного відділення Союзу адвокатів України зазначає, що загалом сьогодні у практиці судочинства це є дуже проблемним питанням. За законом, якщо є постанова суду про згоду на ведення відеознімання, прослуховування певних осіб, то такі дії можуть провадити. До теперішнього часу якщо в процесі буде надано інші документи для підтвердження фактів, зафіксованих відео– чи аудіозаписами, то ці дані теж можуть бути доказами. Якщо їхню достовірність підтвердить експертиза [3].

На мою думку, інститут допустимості доказів був і буде наріжним каменем, не тільки доказового права, а й усього кримінального процесу. Залежно від того, як поставлено механізм допустимості доказів, можна в цілому оцінювати тенденції усього кримінального процесу. Безумовно, ці тенденції залежать від конкретних історичних умов та цінностей, які сповідує суспільство. З цього приводу слід зазначити, що не так давно Конституція України проголосила, «людина є найвищою соціальною цінністю». Саме ця ідея, на мою думку, і повинна бути покладена в основу нового кримінального– процесуального закону та бути домінуючою в механізмі кримінального судочинства.

Залежно від того, як поставлено механізм допустимості доказів, можна в цілому оцінювати тенденції усього кримінального процесу. З цього приводу слід зазначити, що не так давно проголошено, що «людина є найвищою соціальною цінністю» [1, ст.3].

Література

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 черв. 1996 р. / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. / Верховна Рада України // Голос України. – 2012. – № 90–91.

3. Капсамун І., Козирєва Т., Костюкевич В., Стуканов С. Чи може тепер відео або аудіо запис бути доказом? [Електронний ресурс] / І. Капсамун, Т.Козирєва, В.Костюкевич, С.Стуканов. – Режим доступу:

<http://www.day.kiev.ua/uk/article/nota-bene/chi-mozhe-teper-video-abo-zapis-buti-dokazom>

4. Москаль Г. Відеореєстратор у кожне авто. Законопроект, який може покращити життя автомобілістів [Електронний ресурс] / Г. Москаль. – Режим доступу:

<http://uzhinform.com/obshhestvo/videoreyestrator-u-kozhne-avto-zakonoproekt-yakij-mozhe-pokrashhiti-zhittya-avtomobilistiv.html>

Кузьменко, Б.В. Актуальні питання щодо застосування аудіо та запису з автомобільного відеореєстратора як доказів у кримінальному провадженні України [Текст] / Б.В. Кузьменко // Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / Ред.кол.: В.С. Венедіктов, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С. Венедіктова, А.М. Куліша. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 352-356.